

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztőségi szállás:
külső szénutca Sikó-ház, 36 számmal.
Kiadó hivatal:
Stein János könyvkereskedésében.

Előzetési díj:
Évnyelvények 3, félre 6 pft, külföldre évfelvények 4 pft.
Megjelenik a K. Közlöny minden Kedden, Csütörtökön és Vasárnap.
Hirdetések minden egyes hirdetés után 10 pkr bérletdíj és minden négyhasábas egy sor után számitandó 4 pkr beküldése mellett közzétételnek.

A lap szellemi érdekeit illető közlemények a szerkesztőséghez, az anyagi ügyeket tárgyalók n. m. előzetes, hirdetések, reclamatiók sat. a kiadó hivatalhoz utasítandók bérmentesítetten.

ANYAGI ÉRDEKEINK.

III. Végleges urbéri kárpótlás.

Közelebbi cikkünkben, mely azonban számos ok miatt, már is nagyon messzire esett, felhívatlanul ígértünk jó tanácsot azon kevés szerencséseknek, kiknél adósságaik törlesztése után még urbéri papírok maradtak fenn. Ígértünk — a szerencséseknek ígért jó tanács — könnyen önhibás vádját vonhatná reánk, s mégis kérjük a t. olvasót, ne siessen kárhoztató ítéletével. — Mentségünk végett hosszasan elmélkedhetnénk a tanácsadások felett, kezdve a hatalmasok ugynevezett jó szolgálatait, le azon olcsó tanácslásokig, melyeket a szivtelen, alamizna helyett nyújt a nyomorultnak; felhozhatnók, miként a kikért tanácsokra is rendszeren azon szerény sors vár, hogy minvéleményünk erősségeül használjuk azokat, ha vele egyezők, s ne kövessük, ha ellenkeznek. E fejtegetések helyett legyen szabad ezúttal csak annyit megjegyeznünk, hogy a szerencséseknek ígért jó tanácsnál leginkább azon szerény nézet vezérlett, miként tanácsunknak, hatályos gyógyszer helyett, csupán azon óvószabályok erejét tulajdonítjuk, melyekkel az egészséges jó egészségét, a szerencsés szerencséjét megőrizheti.

Urbéri papíraink, akár a biztosítékul szolgáló alap szilárdságát, akár az ötszáztóli kamatot tekintsük, a legértékesebb papírok közé számíthatók. Hogy mindemellett névszerinti értékükkel jóval alább adathatnak csak el, korántsem egyedül a közelebbi időben fölmerült számtalan oly iparvállalatoknak tulajdonítható, melyek kevesebb biztosíték és szilárdság mellett, több időszerinti hasznót biztosítanak. — Urbéri papíraink árának alantassága nagy részben onnan ered, miszerint legtöbbször olyanok birtokában vagynak, kik azokat bármilyen áron eladni kénytelenek. Hogy az urbéri papírok mindemellett időről-időre nevezkedő szaporodásuk dacára, eddigi értéküket nemcsak megtartják, de lassu emelkedést tanúsítanak, jó és szilárd becsokeket mutatja, s jövőre a legjobb reményekre jogosít.

Mennyire avatlanok is tudhatják, az erdélyi végleges kárpótlás, az urbéri papírok tömegét mintegy 40 millióval szaporítandja. E tömegnek nagy része a hitelezők ládába kerül, honnan árubabocsátatásuk, hihetősen, higadtabb számítás szerint történendik, mint eddig. A földbirtokosok sem lesznek tovább kénytelenek adósságaik eltörlesztése vagy tetemes csökkentése után urbéri papíraikon bármilyen áron túladni, mit eddig nyert kárpótlási

papíraikkal tenni kénytelenek voltak. Ha végül, megfontoljuk, hogy az urbéri papírok kisorsolása és visszaváltási idejének közeledése, azok értékére a legkedvezőbbben kell, hogy hasson: nem lehet semmi kétségünk, hogy az említett papírok becsé, dacára az erdélyi végleges kárpótlással forgásba jövő nagy tömegnek, a közel jövőben tetemesen fog emelkedni. Ez emelkedés pedig, kétségen kívül, legott bekövetkezik, mihelyt a nagyobb tömegekben kibocsátott papírok piacra tudulásának árja szállani kezd. — Ez ár szabályozására s az emelkedés mielőbbi eszközösítésére semmi se hatna jótékonyabban, mint a vagyonos birtokosok által alakított oly pénzalap, melyből a piacra vitt urbéri papírok rendszeren beváltatván, ez által egyfelől a zugüzérkedésnek elejétvetnénk; másfelől, az urbéri papírok beváltásából eredő haszon a hazában a földbirtokosoknál maradna. — Hogy ily vállalatra a kezeink között levő pénz koránt sem elégséges, világos. Igyekezzünk tehát társulati úton tetemesebb kölcsönt eszközölni és oly pénztárt alapítani, mely képes legyen urbéri-papírzálogra kölcsönt adni; vagy, ha kívántatik, az irt papírokat felesen beváltani. — Megvagyunk győződve, hogy e célra pár millióval is üdvösen lehetne működni s a vállalkozókra is a legbiztosabb nyeresemény várakozni. Az akadályok, melyek ily kölcsön kaphatásánál fölmerülnek, kétségen kívül, nem csekélyek, a nélkül, hogy nézetünk szerint, esélyes eljárás és igyekezet mellett, legyőzhetőek ne volnának.

Jöjjen azonban a fennebbi vállalat létre vagy ne, azal indítványunk az urbéri papírok körül még koránt sincs befejezve, mely mindenek előtt odaterjed, hogy az adósságok törlesztésén nitalan felülmaradt urbéri-papírainkat könnyeden áruba ne bocsássuk, hanem a tőkét, melynek becsé időről-időre nevezkedni fog, megőrizvén, a kamatot fordítsuk a leghasznosabb beruházásokra, legjövődelműzebb vállalatokra.

Az urbéri papírok ugyanis, a mellett hogy tisztességesen kamatoznak, hogy értékük időről-időre növekszik, nézetünk szerint, még némely pénzintézeteknél is, mint tartalék-tőke, igen hasznos és birtokosaikra nézve nyereséges szolgálatot tehetnek; miről közelebbi alkalommal.

Id. gr. TELEKI DOMOKOS.

KÜL- ÉS BELFÖLDI LEVELEZÉS.

Göttinga, július 7. 1857. Ismerni az egyetemnek különböző időbeni népességét tanárokból, tanulókból;

ismerni a tantárgyakat, melyeket azok tanítottak, ezek tanulnak, annyi mint az emberiség művelődésének történelmi képesarnokában valamely érdekes képet látni. Ilyen képet nyújtanom nemcsak czélomon de hatáskörömön is kívül esik. Közlésem csak is az itteni egyetemre szorítkozik, hol a mult század közepe táján a tanárok száma 51, a jelen század harmadik évtizedében 92 volt, jelenleg pedig 108 főre megyen. Mint láthatni, itten nem volt a tanároknak fogyatkozás s legkevésbé az újabb időben, melyre pedig az egyetem virágzásai ideje éppen nem esik. Hol van ennek oka? nem kutatom, de annyi igaz hogy ha a számban nincs, a személyzetben sincs, — mert ha a multban Eichorn, Staudlin, Mitscherlik, Hermann, Gieseler, s más nagy férfiakkal dicsekedhetett, bizony a jelenben is vannak jeles emberei, p. o. Dörner, Ewald, Wöhler, Dirichlet, Benfey nevek eléggé ismeretesek. Mindezen egyetemi rendes és rendkívüli tanárok és segéd-tanítók (privat-docens) sorában csupán egyetlen magyarhonira találtam. Róla 1765-ről az említett munkában következő van megjegyezve németül, mit én magyarra fordítva adok:

„Bucányi Mátyás születésére nézve magyarhonai Zólyomból, tanult Göttingában, hol 1757-ben magister lett, s hol majd mint segéd-tanító (privat docens) mértani és bölcsészeti felolvasásokat tartott az egyetemi ifjuság előtt. Iratai: a) Diss. II. de fulgure et tonitru ex phaenomenis electricis Goetting. 1757. b) Anfangs-Gründe der Algebra nebst derselben Anwendung auf die Rechenkunst. 1761.

A tanulók számára nézve közlésem következőleg állanak. Az 1765 és 1787 közti években e szám 606 és 947 közt ingadozik, csakugyan több a 800 felüliek mint aluliek száma; 1825-ben fölment e szám 1255-ig; jelenleg 656. Az egyetem virágzása idejét bátran tehetjük az 1816 és 1830 közti évekre, miután a tanuló ifjuság létszáma ez időben, az 1819-k év kivételével, az ezeret mindig felülhaladta, a legteljes virágzásban pedig 1823 tavaszán volt 1547 növendékével. Legkisebb volt a létszám a tárgyalás alatti időszakaszokból 1813-ban, a midőn csak 508 tanuló volt az egyetemnél. A szakok közül mindig a jogászai birt legtöbb hallgatóval s az egyetemi ifjuságnak hosszas ideig mintegy fele részét képezte, újabb időben csakugyan alig tett 1/3-ot. A hittani-szak növendékei száma 377 és 110 közt ingadozik s az egészeknek hol 1/4 hol 1/6-át tette. Az orvosi szak 299 növendékben birta a legnagyobb és 162-ben a legkisebb létszámot, — újabb időben aránylag növekedett. És a bölcsészeti szak? Legtöbb tanárral, legke-

A MOLNÁR ÉS CSAPLÁROS.

Már alármit mondanak is,
De bizony a molnárnak is,
Ugyszintén a csaplárosnak
Valamig el nem kárhoznak,
Van valami
Ott a tudójkön alól,
A mi
Szívök táján
Ugy jó formán
Néha-néha felzakatol,
S tőle nem menekülhetnek,
Mig a lecczén át nem esik,
S ezt nevezik
Aztán lelkiismeretnek.

A többi közt hát éppen most
E kis bíró, a nagy zsarnok,
— Híjában csak sok a mi sok,
A molnárt és a csaplárost
Fülön fogá,
Hogy ha a szivnek van füle,
Na aztán oda puskázott,
Hogy most izzadt, majd meg fázott
A két árva,
Mért hogy oly kicsi az itcze?
S miért oly nagy a kópécze?
Na, volt láрма,
És hogy jól megmosta, a la
Viczipány admoneálá,
Hogy tüstént elaprítsanak
És a dolgon fordítsanak,
Mert hogy ha nem,
Tudom édes jó Istenem
Mégdöngeti a melyk lopott,
Mint a kétfenekü dobot.

Megviselve ő kegyelmek
Sirtak éppen mint a gyermek,
S egész hunyázkodva állva
És engedelmet instálva
Eltávoztak,
S tanakodva
Erre-arra
Ilyen formán határoztak:
Előbb is mindenek felett
A sorshoz ma
Inak egy pár kérlevelet,
A melyeknek a tartalma
Körül-belül ilyen lehet:
Keszervesen faja nekünk,
Hogy rendetlen a mértékünk,
Mert az lecczén
Alig nagyobb egy gyűszűnél,
Mit az ivó
Ha kedve jó
Borával együtt majd lenyel,
S a kópéczen
Olyan mint egy oláh gyomor,
Sok fér oda,
És nem csoda,
Hogy nő naponta a nyomor;
Szánván az örlőt s az árost,
Minket molnárt és csaplárost
Arra unszol
Saját lelkiismeretünk,
Hogy a sorstól
Esdénénk engedélyt nekünk
Oly mértékre,
Mely a népre
Kisség volna jutányosabb,
Eme szűkebb, az tágasabb.
Szépen leírva beadják,
És ámbár ott sok a dolog,
De ám a sors nem andalog,
Nyolczad nap alatt tárgyalják;
S ott áll a deliberátom

Mindenik kérelem-hátom,
De azzal a különbséggel,
Hogy az irnok,
A nagy konok,
A választ úgy cserélé fel,
Hogy a molnár levelére
Írá mit a csaplár kére,
S megfordítva
E volt írva:
„A ked mértéke kisebb lesz.“
— E szöveget voln' a molnárnak —
„Ked tágasabb mértéket vesz.“
— E pedig hát a csaplárnak —
S kilókték nekik szanaszét,
És eme kapta amazét,
S tovább állva
Fejcsóválva,
Igaz
Biz azt
Nagyon egyik se vakarta
Hogyha a sors így akarta
A kapott negatívának
Kontójára jót ívának,
S ők azóta
S mindeniknek az utóda
A rendelt mértékkel élnek,
És híven azzal vámolnak,
S jó lelkiismeretöknek
A válaszszaal beszámolnak.

HÖRY FARKAS.

A LEÁNY.

Sűrű köd száll a mély vizek fölébe,
Zápor hull a hegyek s völgyek ölébe:
A szív körül vérfelhők alakulnak,
S a szemekbe forró könyvek tudulnak.

Csavargatja szél a fának lombjait,
Erőszakkal letördeli ágait,
Küzd a lány is a végzet csapásával,
Mint ágacska vad vihar dúlásával.

Villám csap le a vadrózsa-bokorra,
Átok sújt le a leányi álmokra,
S mint a bokor oda lesz virággal,
A leány is elenyészik álmaival.

Lesz a villám a föld benső tüzéből,
Kél az ábránd a kebel melegéből,
S mily zajos a földi vésznek hatalma,
Olyan néma a leányszív fájdalma.

TERÉZ.

A KÖNYV.

Mult időkre visszagondolsz,
És szemedben könyv remeg.
Szived egész tengeréből
Fellázadt kebled mélyéből
Tört fel az egyetlen csepp.

Egy sohaj csak gyenge nesze
A bendülő viharnak,
Hullámain elmerülnek
A kebelben dúló vésznek
A keserűbb sohajok.

TERÉZ.

